

فرهنگ لغات متشابه و هم آوای زبان فارسی

(ویژه دبیران، آموزگاران، دانش آموزان تمام مقاطع تحصیلی)

مؤلف: زهرا سیفی

بامقدمه: رضا قاسمی

سرشناسه	سیف، زهرا، ۱۳۵۷ -
عنوان و نام پدیدآور	فرهنگ لغات متشابه و هم‌آوای زبان فارسی: (ویژه دبیران، آموزگاران، دانش‌آموزان تمام مقاطع تحصیلی) / مؤلف: زهرا سیفی؛ با مقدمه رضا قاسمی.
مشخصات نشر	تهران: ابتکار دانش، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	۱۴ ص.
شابک	978-600-5169-93-5 / ۱۵۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	آیا
موضوع	فارسی -- شواهدها
موضوع	فارسی -- واژه‌نامه‌ها
شناسه انجوده	قاسمی، رضا، ۱۳۲۸ - / مبدع: موسس
زده بیدک کنگره	۱۳۹۴ / ۹۳۲ / PIR۱۳۹۴۲
زده بیدک دیوین	PI۵۲
شماره کتابشناسی ملی	FA۸۹۷۷۱۷

فرهنگ لغات متشابه و هم‌آوای زبان فارسی

ویژه دبیران، آموزگاران و دانش‌آموزان تمام مقاطع تحصیلی

مؤلف: زهرا سیفی

مقدمه: رضا قاسمی

ناشر: ابتکار دانش

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۴

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۵۵۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۱۶۹-۹۳-۵

کلیه حقوق برای مؤلف محفوظ است

قم، خیابان صفائیه، کوچه ۲۸، کوچه جلالزاده، فرعی اول سمت راست، پلاک ۶۹

تلفن: ۰۲۵۳۷۷۴۶۵۶۷ همراه: ۰۹۱۲۷۵۰۷۴۹۴

email: Ebtakardaneh@yahoo.com

فهرست مطالب

۷	مقدمه رضا قاسمی
۱۳	مقدمه مؤلف
۱۵	راهنمای استفاده از کتاب
۱۷	(آ - عا)
۲۰	(اع - ع)
۳۹	(ع - ع)
۴۰	(ب)
۴۳	(ت - ط)
۵۶	(ث - س - ص)
۶۳	(س - ص)
۷۱	(ج)
۷۳	(ح - ه)
۸۴	(خ)
۸۷	(د)
۸۸	(ذ - ز - ض - ظ)
۹۵	(ر)
۹۹	(ش)

۱۰۱..... (غ-ق)

۱۱۲..... (ف)

۱۱۴..... (ک)

۱۱۵..... (گ)

۱۱۵..... (ل)

۱۳۰..... (ن)

۱۳۵..... (و)

۱۳۷..... (ی)

۱۳۹..... نمایه فهرست منابع

مقدمه رضا قاسمی^۱

به نام خدا

ای زبان فارسی در کار باش

ره‌نمای ره ناهموار باش

ای زبان فارسی افسونگری

هرچه گویم از تو، زان، افزون‌تری

ای زبان فارسی، ای پُرتوان

ای تو آن دریای ژرف و بیکران

سخن از نوشتن به زبان فارسی است. نوشتن نخستین

نشانهٔ باسوادی است. درست‌نویسی و توجه به روابط

صحیح واژگان تا اندازه‌ای مهم است که مردم، غلط‌نویسی

کلمات را بارزترین نشانهٔ بی‌سوادى می‌دانند و اهل خرد و

۱- مدرس، مؤلف و دانشجوی دورهٔ دکتری زبان و ادبیات فارسی

ghasemi.reza52@yahoo.com

۲- اکبری شلدره و همکاران، دستور توصیفی زبان فارسی

دانش نیز هرگاه ادعا می‌کنند که سطح علم و دانش آفت داشته است، در اثبات نظر خود، قبل از هر چیزی به غلط‌های املائی نوشته‌های دانش‌آموختگان استناد می‌کنند. آنان معتقدند باید شیوه درست خط فارسی را یاد داد و یاد گرفت. در شیوه نوشتاری یکی از مقوله‌های مهمی که به درست‌نویسی کمک می‌کند شناخت روابط واژگانی کلمات است. روابط واژگانی مهم را می‌توان در زبان فارسی، به شرح زیر طبقه‌بندی نمود:

(۱) شبکه معنایی: به مجموعه‌ای از کلمات گفته می‌شود که درباره یک موضوع هستند و در یک زمینه خاص با هم پیوستگی معنایی دارند. مثال: «ابر و باد و مه و خورشید و فلک»

(۲) کلمات چند معنایی: برخی کلمات دارای معنای واحدی نیستند، بلکه بسته به جمله‌ای که در آن قرار دارند معانی متفاوتی به خود می‌گیرند.

مثال: علی توپ را گرفت. / دلم گرفت. / لوله آب گرفت. / خورشید گرفت.

(۳) کلمات مترادف: به دو یا چند کلمه گفته می‌شود که تقریباً دارای معانی یکسانی هستند و اگر در جمله‌ها به

جای هم به کار روند، جمله‌ها تقریباً هم‌معنی‌اند. مثال:

من تلاش می‌کنم. / من کوشش می‌کنم. / من سعی می‌کنم. / من تقلاً می‌کنم.

(۴) کلمات متضاد: به دو یا چند کلمه که معنی ضد هم دارند، کلمات متضاد گفته می‌شود.

مثال: سیاه ≠ سفید / زیبا ≠ زشت / مرد ≠ زن / کوتاه ≠ بلند / قوی ≠ ضعیف

(۵) کلمات هم‌نویسه: کلماتی که دارای املای یکسانی هستند، ولی از لحاظ تلفظی و معنایی هیچ ارتباطی با هم ندارند. مثال: کرم / گرم - عالم / عالم - شکر - شگر

(۶) کلمات هم آوا-هم نویسه: کلماتی که هم از لحاظ آوایی و هم نوشتاری یکسان باشند، به این نوع رابطه در ادبیات، جناس تام نیز می‌گویند. مثال: (شیر جنگل) / شیر (خوراکی) - گور (گور خر) / گور (قبر)

(۷) کلمات چند تلفظی: بعضی از کلمات در فارسی رایج و معیار (رسمی) کشور به دو شکل تلفظ می‌شوند. مثال: آسمان / آسمان - استوار / استوار - مهربان / مهربان

(۸) کلمات هم‌خانواده: کلمات هم‌خانواده، کلمات دخیل از عربی به فارسی است که دارای ریشه فعلی مشترک

هستند. عاقل / معقول / عقل / تعقل / عقلانی که ریشه فعلی آن‌ها (ع، ق، ل) است.

در زبان فارسی با توجه به خصوصیات این زبان، کلمات هم‌خانواده وجود ندارد، ولی می‌توان به تسامح کلماتی را که یک ریشه فعلی دارند و یا به عبارتی از بن ماضی یا مضارع مشترک تشکیل شده‌اند، هم‌خانواده دانست. مانند: رفتن، رفتار، رفتنی، آمد و رفت / روشن، رفت، رودنه، برو، روان و ... بعضی از کلمات فقط جزء مشترک دارند ولی هم‌خانواده نیستند مانند: دل‌انگیز، دل‌گیر، دل‌نواز، دل‌درد و

(۹) کلمات مخفف: هرگاه کلمه‌ای یک یا دو حرف آن حذف و کوتاه‌تر شود به آن مخفف می‌گویند: مثال: سپه و سپاه

(۱۰) کلمات دو املائی: کلمه‌هایی که دو صورت نوشتاری دارند و هر دو نیز درست می‌باشند. مثال: هیئت و هیأت

(۱۱) کلمات هم‌آوا یا متشابه:

کلمات متشابه، به کلماتی می‌گویند که در تلفظ یکسان و مشابه، اما در نوشتن و معنا با همدیگر فرق

دارند. تشخیص این گونه کلمات و درست‌نویسی آن‌ها به فهم نویسنده، دانستن معنی هر کلمه و شکل جمله بستگی دارد، بنابراین دانش‌آموزان عزیز در کاربرد و تشخیص این گونه کلمات باید کاملاً دقت نمایند.

تلاش و کوشش سرکار خانم سیفی در راستای تدوین فرهنگ‌نامه واژگان هم‌آوا یا متشابه زبان فارسی برای دانش‌آموزان، دبیران و آموزگاران، شایسته تحسین و تقدیر می‌باشد. بحق این اثر در نوع خود می‌تواند در فرصت کوتاه این امکان را برای خواننده ایجاد نماید تا براحتی بتواند پاسخ سؤال خود را در یافتن واژه هم‌آوای کلمه بیابد و با یادگیری این گونه کلمات قدرت تشخیص و کاربرد برای همگان آسان‌تر گردد. امید است در آینده شاهد چاپ و نشر آثار دیگری از این مؤلف گران‌قدر باشیم. در پایان نیز بر خود فرض می‌دانم از دقت و سعه صدر ناشر محترم جناب آقای مسعود حبیب‌اللهی سپاسگزاری نمایم.

شهرکرد - خردادماه ۱۳۹۴

رضا قاسمی

مقدمه مؤلف

فارسی زبانی است که معرف فرهنگ و هویت ملی ما ایرانیان است. این زبان، فراز و نشیب‌های زیادی را طی کرده، اما همچنان جاویدان و پا برجا مانده است.

راز جاودانگی زبان فارسی را می‌توان در داشتن یک پشتوانه‌ی فرهنگی غنی دانست؛ فرهنگی که شاعران و نویسندگان بزرگی را پرورش داد، تا زنجیرهای استوار و ناگسستنی زبان فارسی را تشکیل دهند.

تدریس چند ساله اینجانب زهرا سیفی دبیر آموزش و پرورش منطقه کوه‌رنگ شهر کرد در مقاطع راهنمایی و متوسطه باعث شد که در زمینه لغات مشابه و هم‌آواگامی برداشته که هم برای دانش آموزان و هم برای معلمان گرامی مثمر‌تر باشد. با توجه به اهمیت این کلمات در امتحانات و آزمون کنکور و با وجود کمی وقت زمان کلاس و مراجعه نکردن همه دانش آموزان به فرهنگ لغت‌ها و وقت گیر بودن این کار در کلاس توسط معلم و نمی‌توان

هر جلسه کلاس رابه این امر اختصاص داد. اینجانب را بر آن داشت که پرکاربردترین لغات متشابه وهم آوا را که در کتاب های متوسطه اول و دوم وحتى بیشتر مورد احتیاج دانش آموزان می باشد از فرهنگ لغات جمع آوری کرده وبه صورت کتاب حاضر در آورم.

اهمیت بیشتر این کار این است که باعث صرفه جویی در وقت معلم ودانش آموزان می گردد و به راحتی می توانند به مطالب مورد نیاز خود دست پیدا کنند و آن رابه ذهن بسپارند. این کتاب برای تمامی مقاطع تحصیلی مورد استفاده می باشد و سایرین هم می توانند از آن بهره کافی را در حدنیاز و اطلاعات عمومی داشته باشند.

از کسانی همچون خانواده ام و استاد رضا قاسمی و آقای دکتر اصغر شهبازی که من را در این امر یاری کرده- اند صمیمانه کمال تشکروقدردانی را دارم.

من الله التوفیق

خردادماه ۹۴